

Koncertekről

MÁV Szimfonikusok

2013. január 19.

Olasz Kultúrintézet

Szereti ön Brahmsot? Igen? És Schumant? Vigyázat: nem azt, aki két n-nel írta a nevét, hanem azt, aki eggyel, és a szüleitől nem a Robert, hanem a William keresztnévet kapta. Nem ismeri? Amerikai komponista (1910–1992): az tette híressé, hogy 1945-től 1961-ig Noew Yorkban ő volt a világhírű Juilliard School of Music, majd 1961 és 1969 között a Lincoln Center igazgatója. Műveit nemigen játsszák Magyarországon, most azonban, január 19-én az ő Amerikai nyitányával kezdődött a MÁV Szimfonikusok szombati matinéja az Olasz Intézetben. Jellegetes amerikai zene a 20. század első feléből, Gershwin korából: harsányság, népszerű hangvétel, a könnyűzenével is kacércerkodó stílusvilág, élénk hangszereles – mindez a harmincas évek végén, a nyitány keletkezésének idején nemcsak korszerűnek nevezhető az igazi progresszió közönségriasztó tehertételei nélkül, de egyszerűs mind ki is jelöli az utat Leonard Bernstein szimfonikus zenéje, a Szerenád, a Divertimento, a Candide-nyitány könnyen emészthető, szivárványszínű eklektikája felé. Középkorú ukrán vendégkarmestere, Jurij Janko szolidan magabiztos vezényletével a zenekar jól játszotta a hálás darabot: kellőképpen érvényesült a sok markáns rézfúvós effektus, az ütők élénk központozó szerepe, a dús és sodró vonósjáték. Janko pontos, tárgyyszerű mozdulatokkal dirigált, felkészült szakember benyomását kelte.

Második számként igazi koncerttermi slágerrel kedveskedett bérleteseinek (Varga László-bérlet, 3. előadás) a zenekar: Grieg a-moll zongoraversenyét (op. 16, 1868) hallottuk. Az előadó, a 24 éves, kínai Shiran Wang számos nemzetközi verseny győztese, s a kritikusok szerint a jövő egyik reménysége, mint a műsorfüzet írja – de jelenleg is tanul még: a magyar közönség által régóta ismert Dmitrij Baskirovnál. A nyitótételben a fiatal művész szinte mindent felvonultatott, ami egy sikeres bemutatkozáshoz kell: technikai biztonságot és állóképességet, dinamikai és színárnyalatokat. Sőt még lélegzett is az előadás. Két mozzanatot hiányoltam csupán belőle: a valóban makulátlan kidolgozást (apróbb hanghíbak, felületesség-

gek becsúsztak olykor) és a jelentős személyiség kisugárzását. Ez a hiányérzet a lassú tételben, ha nem is tűnt el, de legalábbis elfelejtődött, olyan vonzón hatott a billentés puhasága, a líraiság, a fényt árasztó, kristályos tónus – egy szó mint száz, az ifjú kínai hölgy igazán költőien tolmácsolta az Adagiót. A záró Allegro moderato molto e marcato is kellemes emlékeket hagyott maga után: határozottság, energikus játék, pergő futamokkal és szimfonikusan telt hangzású akkordokkal, tánckarakter és népiesség a kellő mértékben. Hogy mivé fejlődik majd az ázsiai művész (vagy mivé nem), azt persze ennyiből ma még aligha lehet megsejteni – játékában egyelőre több a fegyelem és kevesebb az egyéni vonás a kelletténél. Ráadásul Schumann Álmodozásának hangulatos tolmácsolását hallottuk.

Jurij Janko a második részben Alekszandr Borogyin ritkán hallható 2. szimfóniáját (h-moll, 1877) vezényelte. Ebben a műben megerősítette, amit előlegként a William Schuman-nyitány sejtetett személyiségéről: kiegyensúlyozottan kommunikált a zenekarral, tárgyyszerű irányító mozdulatokkal, a szó legrokonszenvesebb értelmében vett szakmaiság szellemében, jó ízléssel, mindenfajta túlzás nélkül – igaz, nem jelentősen és nem is különösebben érdekesen. Azt azonban ne vitassuk el ettől a dirigálástól, hogy közlékeny hangulatba hozta a MÁV Szimfonikusok kedvező diszpozícióban muzsikáló együttesét, és így képes volt felmutatni a Borogyin-mű sokszínűségét: örömmel nyugtázhattuk a nyitó Allegro markáns kezdését, sűrű és pregnáns vonós tónusát, hitelesen ható szlávós intonációit, a Scherzo feszességét a trióban a világos fafúvós színekkel. Élvezettel merülhettünk el az Andantét bevezető, fátyolos hangú, melankolikus kürtszóló dallamában, és a táncos lendületű finálé tempójának és ritmikájának hamisítatlan „népi forgatag”jellege is meggyőzően érvényesült. Összegezve: ha a jelentős egyéniség kisugárzásának élményével a zongoraművészhez hasonlóan adósunk maradt is Jurij Janko, a pallérozott ízlés, a megalapozott szakmaiság (vagyis végső soron: a kultúra) hozzásegítette ahhoz, hogy Borogyin 2. szimfóniáját meggyőzően és hitelesen mutassa fel partnere, a teljes koncert során kedvvel és odaadással játszó MÁV Szimfonikusok élén.

(Csengery Kristóf)

Nemzeti Filharmonikusok

2013. január 20.

Művészetek Palotája, Fesztivál Színház.

Rendező: Nemzeti Filharmonikusok

A varázslatos Kelet – ezt a címet viseli a Nemzeti Filharmonikusok 2012/13-as ifjúsági bérlete. Három koncert: egy októberben, egy januárban, egy márciusban, s mindhárom valamiképpen a Messzivel, az Idegennel, a Titokzatossal szembesíti a nyolc és tizenkét év közötti korosztályt, azt sugallván, hogy a Messzihez közel is mehetünk, hogy az Idegen rokonszenves is lehet, s hogy a Titokzatost megismerhetjük – az ismeretség pedig már fél barátság. Az októberi koncert India zenéjébe vezette be az érdeklődőket a Calcutta Trió segítségével, a márciusi műsor Ezeregyéjszaka címmel az európai muzsika orientalizmusaiából kínál majd ízelítőt Mozart és Beethoven, Rimszkij-Korszakov és Ravel, Stravinsky és Csemiczky műveiből csemegézve, a januári pedig, amelyről jelen kritika hivatott beszámolni, Mozart daljátéka, a Szöktetés a szerájból keresztmetszetével szolgált. A programok ideje – mi más lehetne – mindig vasárnap, s a Művészetek Palotája Fesztivál Színházát kétszer töltik meg a szüleikkel érkező iskolások: délelőtt tizenegykor és délután háromkor.

A bérletnek két állandó tényezője van: ezek közül az egyik a Nemzeti Filharmonikusok együttese mint visszatérő szereplő, a másik azonban az, aki gyerek- és ifjúsági programok esetében alighanem a legfontosabb: a műsorvezető, esetünkben mindhárom alkalommal Kovács Sándor zenetörténész, a Bartók Rádió Új Zenei Újságjának felelős szerkesztője, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem zenetudományi tanszakának tanszékvezető tanára. Ugyan ki ne tudná azok közül, akik valaha is jártak iskolába, hogy egy tantárgyat legtöbbször nem önmagáért szeretünk meg, hanem annak a tanárnak a jóvoltából, aki tanítja. Egy lelkes, odaadó, teremtő képzetű pedagógusegyéniség bármit vonzóvá tud tenni – s valami hasonló a hivatása az ifjúsági koncertek mindenkori műsorvezetőjének is. Kovács Sándor nem véletlenül tanít sok évtizede. Elképesztő virtuozitással teszi a dolgát: lazán, csevegve hinti el a lexikális tudást, tréfál és játszik (egy turbán segítségével Szelim basa prózai szerepét is ő alakította a produkcióban), vetelkedőt rögtönöz, jutalmat oszt (Mozart-

csozik azoknak, akik egy-egy kérdést jól választanak meg), távirányítójával tájak, épületek képét vetíti a háttér hatalmas vásznára. S közben a gyerekek észre sem veszik, hogy a személyes rokonszenv, amely valaki iránt támadt fel bennük, máris elkötelezetté teszi őket valami: a zene és a történet, a mozarti daljáték iránt. Érzelemátvitel felsőfokon. Így könnyen el lehet képzelni, hogy az, aki ma megnézte-meghallgatta Mozart és Stephanie Singspieljének vázlatát, holnap már egy teljes értékű operaelőadáson is találkozni vágyik vele, vagy szüleitől DVD-t, netán CD-t kér karácsonyra. És a célt máris elértük: meghódítottuk a legfiatalabbakat egy olyan műfaj számára, amelynek törzsközönségéről úgy hírlik, a legidősebbek alkotják.

Persze a Nemzeti Filharmonikusok is tudják a feladatukat. A produkció karmestergazdájá Antal Mátyás, a Nemzeti Énekkar karigazgatója, s aligha véletlenül. A Szöktetés-keresztmetszet nagy ötlete ugyanis összefügg a jelmezes koncerten közreműködő kórusral: a szólisták túlnyomó többségben a kórustagok közül kerültek ki. Konstanze tiszta-idealista nőalakja, nem kevés heroikus felhanggal Szappanos Edit jóvoltából kel életre (kitűnő technika, jó magasságok, biztos koloratúrák), a szelíden hősies Belmontét Balczó Péter alakítja. Széll Cecília Blondéja üde és játékos egyéniség, Pedrillo Csapó József orgánuma és alkata jóvoltából csupa vagány kópéság, Pintér Dömötör eleinte kissé talán merev Ozminja pedig remek hanganyagával és biztos technikájával készlet elismerésre, és a cselekmény előre haladtával egyre jobban játszik! És ők (Balczó Péter kivételével) mind kórusénekesek! Több mint szerencsés ötlet volt kitalálni számukra ezt a feladatot, amely nyilván táplálta ambíciójukat, fűtötte önbecsülésüket – és közvetve bizonyára igen jót tett az egész énekkari közösségnek, melynek tagjai szép szolidaritással, lelkesen tapsolták meg szólistaként excelláló szólamtársaikat.

Maga a teljes mű persze nem szólalhat meg egy effajta diákelőadáson, csak részletei, s azok sem mindig hiánytalanul, olykor egy-egy ária csak jelzésszerűen lehet jelen. Az összkép azonban megszületik, ez kétségtelen. Érvényesül a daljáték könnyed-mesészerű hangja, hatnak a virtuóz áriák, fajsúlyt érzékeltet a cselekmény közvetlensége és természetes naivitása. Antal Mátyás színekre, karakterekre érzékenyen vezényel, kitűnően összetartva a zenekart, zamatot adva a nagy zajt csapó, törökös csinn-bumm zenéknek, és érvényesítve az osztrák-német Singspiel népiességét. Antal Mátyás legfontosabb erénye azonban az a segítő tapintat,

amellyel mindvégig rajta tartja védelmező tekintetét szólistaként kockázatot vállaló kórusénekesein, minden tempóváltást, lassítást, hangsúlyt, belépést plasztikussá téve és megkönnyítve. Keze alatt a zenekar is kedvvel és igényesen játszik. Magam a délutáni műsort néztem és hallgattam meg, s az volt az érzésem, a résztvevők számára ez az alkalom nem szolgálatként, hanem jutalomjáték gyanánt revelálódott. (Csengery Kristóf)

Zuglói Filharmónia Kamarazenekara 2013. január 20.

Zuglói Szent István Zeneház

Mintha csak a Zenekar 2013/1. számának „NKA pályázat – 2013” cikkére reflektált volna pozitív példával a Zuglói Filharmónia produkciója A Pelikánmadár című új magyar daljáték bemutatásával. A Nemzeti Kulturális Alap egyik alapvető feladatának tartja ugyanis az értékes kultúrát szerető és igénylő közönség utánpótlásának támogatását. Pontosan azt, amit Záborszky Kálmán és „csapata” már évtizedek óta elhivatottan küldetésének tekint.

A Zuglóban premierre vitt daljátékban a fiatalok művészetre nevelése több irányból is támogatott volt. A Horváth Zoltán rendezésében színre kerülő kétszer negyvenöt perces játék történetéhez Geszthy Veronika szöveggönyve Benedek Elek népmesegyűjtését használta fel, a zene alapját pedig „csak tiszta forrásból”, azaz a magyar népdalkincs kimeríthetetlen folyamából mérítette Szalai András zeneszerző. A népi hangvételt a hangszerelés is erősítette: a kamarazenekar hagyományos instrumentumait tárogató és cimbalom színesítette (ez utóbbin maga a zeneszerző „munkálkodott”). A minőségi hangzó alapanyag mellett az értékeremtéshez nagyban hozzájárultak Geresdi Zsófia képzőművészeti egyetemi hallgató jelmezei és a részben vetített díszletei által nyújtott esztétikai élmények. Kétrészes formában négyszer adták elő a mesejátékot, majd a következő héten hétfőtől péntekig naponta kétszer a daljáték óvodások részére összeállított rövidített változatát mesélték el. Magam a január 20-i, vasárnap délután háromkor kezdődő előadást láttam. Jólesően tapasztaltam, hogy a viszontagságos téli időjárás nem riasztotta el a mesére vágyó gyermekeket: a termet teljesen megtöltötték az apróságok és az őket kísérő felnőttek, és az ilyenkor szokásos izgott zsvaj – a várakozás, valamint az előadás előtti utolsó simítások izgalma – lengte be a teret.

Nem könnyű a legifjabbaknak színházi él-

ményt nyújtani, ők ugyanis a legkönyörtelebb kritikusok. Ha a történet és az előadók nem kötik le folyamatosan a figyelmüket, azt őszintén, azonnal és hangosan adják tudtára környezetüknek. Talán a legnagyobb dicséretet éppen azzal kapták az előadók, hogy ilyen kritika nem érte őket ezen a délutánon. Persze, a teljes előadói gárda mindent meg is tett a siker érdekében. Pergő és érdekes volt a szüzsé, ami kissé Maeterlinck híres meséjéhez, A kék madárhoz hasonlított. Itt is a szeretet, a bátorság, a becsületesség és a leleményesség diadaláról szólt a történet. A gőg és a makacsság pedig – ahogy a belga író művében is – e mesében is a madár elvesztését okozza. A cselekményben megjelennek a magyar népmesékből ismerős formulák is. Néhány kiragadott példa: a főhősnek három akadályon – az Ezüst-tavon, az Aranyhegyen, majd a Gyémánt folyón – kell átverekednie magát, hogy elérjen a Pelikánmadár fészkéhez; a királyfi, majd később Palkó is a szegény öreganyónak és a koldusnak nyújtott segítségért olyan jutalmakat kapnak, melyeknek később nagy hasznát veszik; a király szakácsnéja hamuba sült pogácsát tesz az útra induló Palkó tarisznyájába, akinek végre sikerül ismét megtalálni és visszahozni a csengő hangú Pelikánmadarat. A mesélő, Szerényi Béla szép magyar beszédével az előadás egyik legkiemelkedőbb teljesítményét nyújtotta. Hangja kellemesen hatott, érdekfeszítően vezette be az eseményeket, és láthatóan ő maga is éppúgy élvezte a cselekmény kibontakozását, mint hallgatói.

Színesnek találtam a zenei illusztrációt-hangszerelést – a Pelikánmadarat például a tárogató édes-bús dallamai jelképezték – és találóak voltak az elhangzott népdalok. Külön érdeme a népzenei válogatásnak, hogy szorosan kapcsolódott az óvodás-iskolás ének-zene, illetve zeneiskolás tananyaghoz. Az „Erdő, erdő” kezdetű népdalt hallva a mögöttem ülő kisfiú örömmel suttogetta édesanyjának: „Ezt tanultuk szolfézson”, és a színpadi szereplőkkel együtt énekelte a dalt. Kell-e ennél hatékonyabb nevelési eszköz ahhoz, hogy az értékes művészetek felé

terelgessük a jövő nemzedékét? Az előadás szerepeit a Szent István Király Szakközépiskola és Alapfokú Művészeti Intézményének növendékei adták elő. Való igaz, hogy mind színészi játékokon, mind énekesi teljesítményükön lehet még mit csiszolni, mégis, hihetővé tudták varázsolni a mesét, és lelkesítően hatott előadásuk a kis hallgatók számára. A szerepmegformálásban az öreg királyné és a szakácsnő kettős szerepében Jakobicz Esztert éreztem a legérettebbnek, de hasonlóan meggyőző volt az anyó szerepét alakító Somogyi Katalin, az öregasszonyt játszó Sipos Katalin, illetve Palkó szerepében Simon Gergő. A királyné szerepét megformáló Bene Róza imponáló énekesi teljesítményével tűnt ki.

A Zuglói Filharmonia Kamarazenekarának karmestere, Záborszky Kálmán nagy rutinnal irányította muzikusait, akik végig egyenletes teljesítményt nyújtottak. Az együttes kellő alázattal szolgálta a történetet: olykor illusztrálták a színpadon történeteket, olykor kiemelték egyes szereplőket, és – a daljáték zeneszerzőjének köszönhetően – többször virtuóz szólókban mutathatták meg hangszeres tudásukat. Akik a januári előadásokról lemaradtak, tavasszal még lesz alkalmuk megnézni a darabot.

(Kovács Ilona)

Győri Filharmonikus Zenekar 2013. január 27.

Művészetek Palotája, Fesztivál Színház.
Rendező: Magyar Zeneművészeti
Társaság, Művészetek Palotája

Negyedszázados jubileumát ünnepli a Magyar Zeneművészeti Társaság Mini Fesztiválja: idén huszonötödik alkalommal rendezték meg a négy hangversenyből álló, hagyományos január végi sorozatot, amely a kortárs magyar zene jelenéből és közelmúltjából származó darabok közül válogatott ösbemutatókkal és újrajátszásokkal, a külföldi kitekintést is vállalva. (A műsorfüzet végén impozáns listát olvashattunk a fesztiválon eddig elhangzott kompozíciókról – a szerzők és címek sora mind a műfajok, mind a szót kapott magyar és nem magyar alkotók vonatkozásában impozáns.) A hangsúly, akár csak a korábbi években, 2013-ban is a kamarazene kerébe került, ám a záró est, mint mindig, ezúttal is szimfonikus zenekari koncertet kínált, egyszerűen arra is alkalmas adva, hogy a kortárs magyar zene elkötelezettjei egy vidéki együttes: a Győri Filharmonikus Zenekar játékát is meghallgathassák. Hámori Máté (1983) vezényletével három ösbemutatót és

két repríz hallhattunk, ésszerű elosztásban: az első rész műsorán az először megszólaló kompozíciók szerepeltek, a másodikban azok, amelyeket korábbi találkozásokból már ismerhetett a közönség.

Huszár Lajos (1948) Scherzo és Adagio című kompozíciójáról, noha a mű a 8-as opuszszámot viseli és 1978-ban keletkezett, a műsorfüzet meglepő módon azt állítja, hogy a darab bemutatóként hangzott fel. A tételpár nyilvánvalóan a zenetörténetben régóta ismert és kedvelt lassú–gyors páros (Pavane és Galliard, rapszódiaforma stb.) archetípusának dramaturgiai ellentétével kísérletezik: azzal a másfajta logikával, amelynek szellemében a sebesen pergő bevezető zenét nyugodt pulzusú záró tétel követi. A zeneszerző, akitől az utóbbi években már többnyire konszonánsabb hangzású és harmóniavilágú műveket hallottunk, itt még – a hetvenes évek általános törekvéseinek megfelelően – karcosabb hangján szólal meg: a tételekre részlegesen a szeriális gondolkodásmód nyomja rá bélyegét. A Scherzót szigorú kezdet jellemzi feszes ritmusokkal, izgatott, szűk járású dallamokkal, sűrű vonós faktúrával, amelyet ütök tagolnak–központosznak (a művet tizenegy vonós és két ütős játssza). Az Adagióban eleinte sok az álló, hosszú hang és glissando – lényegében e kettőből építkezik a tétel kezdete –, azután azonban megmozdul a zene, izgatottá válik, besűrűsödik a ritmusa. Szuggesztív, jól megírt opust hallottunk, amely szerzőjét éppúgy hitelesen képviseli, mint a kort, amelyben keletkezett.

Madarász Iván mezzoszopránra, gyermekszopránra és szimfonikus zenekarra komponált kantátája, a Qui venit a mise-ordinárium Benedictus-tételéből ismert latin szövegrészlet (Benedictus qui venit in nomine Domini – áldott, aki jön az Úr nevében) címként való felhasználása ellenére nem liturgikus, sőt nem is vallásos mű. Bereményi Géza verse, a Szülés a kiindulópont és inspirációforrás, ez adott ihletet a zeneszerzőnek, aki kompozíciójában a szülés természetes folyamatát ábrázoló költeménnyel ellentétben inkább a világrajövetel misztikus élményét mutatja be. A mezzoszoprán szóló Wiedemann Bernadett hangján szuggesztíven jelenítette meg a szülés aktusának szenvedéssel és félelemmel teli, küzdelmes részét, a Dinyés Anna által megszólaltatott gyermekhang pedig az érkező lény lelkének tisztaságát idézte elénk meggyőzően. A kantáta szabad tizenkétfokúságot sejtető, szuverén kortársi hangot üt meg, rendkívül eseménydús, indulatgazdag, drámai zene, melyben a zeneszerző úgy ütközteti a nyers

ábrázolásmódot a transzcendens emelkedettséggel, ahogyan magában a szülésben is keveredik a biológiai folyamat hús-vér valósága, meg az a titokzatosság és emelkedettség, amelynek hangulata egy ember földi útjának kezdetét lengi körül. A kompozíció befejezésének dátuma a partitúra szerint 2012. december 2.

Hollós Máté mintegy tízperces, új szimfonikus alkotása, a (szintén 2012-ben keletkezett) Grandsemble a címben szereplő játékos mozaikszóval a kortárs zene világában oly jellemző kamaraegyüttes (az ensemble) és a szimfonikus nagyzenekar kombinációjára utal. Lírai, már-már tonális hegedűdallammal indul a tétel amelyben fontos szerepet játszik a szólamcsoportok egymással folytatott párbeszéde, az ütők (különösen a timpani) drámai központozása, a szólamok sűrű szövése – no meg az a komolyság és felelősségtudat, amely a bartóki dikció felsejlő emlékével megerősítve, a kortárs magyar zeneszerzők jelentős része számára még ma is sok mindenben inspiráló, nagy zeneszerző-előd emlékét idézi. Hollósnak az utóbbi időben nem ez az első műve, amely mögött a bartóki ihletést érzem munkálni: az átértelmezve megszólaló bartóki hangvétel már az őszi Korunk Zenéje fesztiválon bemutatott, kétbrácsás–zenekaros *Viola contro violenza* esetében is fontosnak bizonyult.

Az ösbemutatókat Hámori Máté korrekt betanításban vezényelte, tárgyilagos mozdulatokkal, karaktergazdagságra és szuggesztivitásra törekedve, a Győri Filharmonikus Zenekar pedig tudása javát adva, lelkesen vett részt a munkában. A második részben megszólalt két régebbi kompozíció közül az első, Kocsár Miklós Elégiája (1985) fagottszólóhoz társít vonóskart, hárfát, csembalót és ütöket. A mű egyik fő élménye egyfelől a „hüros-ütős” hangszerezés és a csembaló különös, részben régies, részben nagyon is 20. századi (távolról persze sokakat Bartókra is emlékeztető) színvilága, másfelől a szenvedélyesen deklamáló fagottszólam beszélő, ágáló, izgatottan magyarázó karaktere: Lakatos György teljes odaadással, sokszínű hangon, virtuózan és jelentős atmoszférateremtő erővel játszotta. A zeneszerző halálának 50. évfordulója előtt tisztelgve a Magyar Zeneművészeti Társaság Lajtha László művével zárta a zenekari hangversenyt és egyben a 25. Mini Fesztivált. A 7. szimfónia az életmű egyik kulcsfontosságú darabja, hiszen Lajtha az 1956-os forradalomnak állít emléket ebben az 1957-es keltezésű műben, amely záró gesztusként a magyar Himnusz kezdősrát idézi. A művet 1958 tavaszán először Párizsban

mutatták be, s az előadásról megjelent cikkek szerzői olyannyira értették a darab üzenetét, hogy a külföldi fogadtatás miatt Lajthának itthon rendőrségi kihallgatáson kellett megjelenenie. Hámori Máté jól összefogta a Győri Filharmonikusok együttesét, amely a mű drámaiságára fogékonyan közelített Lajtha partitúrájához. Előadásuk felszínre hozta Lajtha tragikus hangjának a Sosztakovicséval rokon színeit-vonásait (nem tudom, a szerző, ha élne, örülne-e ennek az észrevételnek...): étellel telt meg a sűrű, sötét vonós tónus, személyes gesztusként hatottak a fafúvós szólók panaszai, a sors kérlelhetetlenségét szimbolizálták a fenyegető rézfúvós kórusok, valamint az izgatótt ütők – és mindvégig fontos kiegészítő színnel járult hozzá a mű hangulati összehatásához a szaxofon. Lajtha László 7. (Forradalmi) szimfóniája érvényes előadásban szólalt meg a Győri Filharmonikus Zenekar koncertjén. *(Csengery Kristóf)*

Szegedi Szimfonikus Zenekar 2013. február 2.

A „Szimfonikus felfedezések” októbertől ápriliséig tartó mini-sorozatának meghirdetett harmadik, ténylegesen realizálódottként második előadása az „Európai mozaik” keretében a „Francia kapcsolatok” címet kapta. Tetszetős program alakult ki, amely tartalmazott koncerttermekben otthonos művet (Bizet: Az arles-i lány – II. szvit), ritkaságot (Dupré: g-moll szimfónia orgonára és zenekarra), s ezekkel jól harmonizáló magyar kompozíciót (Lajtha László: Mise fríg hangnemben). A Dupré-darabban Kováts Péter működött közre, aki úgyszintén „francia kapcsolatok”-kal rendelkező művész (nemcsak zeneakadémiai diplomával rendelkezik, hanem francia főiskolákon járt improvizáció tanszakra, miközben két város templomaiban teljesített templomi szolgálatot, majd döntőse lett 2007-ben a Párizsi Nemzetközi Orgonaversenynek). Jelentős közönség-érdeklődésről ezúttal sincs módomban beszámolni, jóllehet, a műsoron szereplő művek már önmagukban is figyelemre méltóak. Tegyük hozzá: közülük kettő „évfordulós” aktualitású, hiszen idén (éppen két héttel e hangverseny után) emlékezünk meg Lajtha László halálának 50. évfordulójáról, s idén van Bizet születésének 175. évfordulója. Az Ernest Guiraud által összeállított II. szvit változatos lehetőségeket kínál a zenekari szólisták és szólamok felkészültségének és nem utolsósorban zeneiségének megmutatásához. Ezúttal azonban korántsem azonos

eséllyel indultak a játékosok, ugyanis a karmester különböző mértékű figyelemben részesítette őket. Központi (karmesteri) irányítás, megtervezett folyamat-vezetés híján viszont a leginvenciózusabb „öntevekeny” hangszeres megoldások sem tudtak szervesen beleilleszkedni a ténylegesen megszólaló hangzásba.

Már a koncert kezdetén nyilvánvalóvá vált: Gyüdi Sándor rendkívüli figyelmet szentel a pregnáns összjátéknak, ami azonban ilyen módon kétélű eszközzé vált. Eredményesen törekedett a pontos indításokra, az viszont a lelkiismeretes próbafolyamatok eredménye, hogy a muzikusok akkor is próbáltak folyamatokban gondolkodni, amikor egy-egy formarész indítása „szögletesre”, darabosra sikeredett. Mozdulataival elsősorban tempót tartott, intései főként a rezeseknek szóltak. Mostoha sors leginkább a vonóskarnak jutott, s hogy a szólamok kidolgozottan szólaltak meg, az leginkább az összeszokott szólam-munka és az egyéni igyekezet számlájára írható. Néha bántóan nélkülöztük az odafordulás gesztusát (s fokozottan hiányolhatták ezt a vonósok!), ami minden bizonynyal – kevés többlet-energia ráfordításával – összefogottabb, vagy folyamatosabban építkező tételek létrejöttét eredményezte volna. A műsor további részében is szembeötlő volt, hogy Gyüdi nem él azzal a karmester kivételes helyzetéből adódó joggal és lehetőséggel, hogy folyamatosan irányítsa a kialakuló dinamikai arányokat. Zenekari játékos önmagától nem tehet többet, mint hogy követi a szólamában található utasításokat – de egy-egy dinamikai jelzés „holdudvara” jelentős lehet; nem is szólva arról, hogy más jellegű és hatású egy-egy dinamikai szint, ha vonósok vagy fúvósok szólaltatják meg. Erre a dinamikai „finomhangolásra” a karmester nem vállalkozott – kárpótlásként zenei tablókban gondolkodva jelenített meg programmal ellátott illetve program nélküli zsánereket, karaktereket. Ebből adódóan, néha erőtlennek, vagy legalábbis kevésbé meggyőző hatottak vonós-frázisok, olyankor is, amikor egy-egy szólam technikai kidolgozottságára aligha lehetett panasz. Mindazonáltal hallottunk sok szépen megformált, tematikus rangú anyagot a vonósoktól is, továbbá kamarazenei érzékenységgel megformált részleteket a fafúvósoktól (a Dupré-műben elsősorban az oboistától). A karmester feladata lenne az is, hogy a megtervezett-megformált szegmensekből való építkezést valamennyi szólamtól megkövetelje, s nemcsak tematikus jelentőségű szakaszokban (hallottunk néhány kirívóan esetlegesnek tűnő piccolo-motívumot).

Mint a hangverseny előtti „Előhang”-beszélgetésből kiderült, érthető, hogy Dupré kompozíciója ritkán csendül fel; más-más orgonákon külön művészet egyedi regisztrációval létrehozni hasonló hangzást, mint amit az orgonaművész-zeneszerző az általa használt instrumentumokra megálmodott. A francia orgonista-iskola neveltjének is tekinthető Kováts Péter közreműködésével élménytadó előadásban ismerhettük meg a színgazdag kompozíciót.

Ugyancsak az „Előhang”-beszélgetésből derült ki: Gyüdi Sándor tudatosan törekszik arra, hogy olyan műsört állítson össze a zenekar MüPa-beli szerepléséhez, amelynek megszólaltatására – megfelelő hangversenyterem híján – Szegeden nem lenne lehetőségük. A zenekar szempontjából rendkívül hasznos ez a szemlélet, hiszen ha repertoár bővítésről nem is beszélhetünk az egyetlen alkalommal műsorra tűzött darabok esetén, a gyakorló-szintű irodalomismeret bővítése semmivel sem pótolható.

A Lajtha-mise tolmácsolásában a Vaszy Viktor Kórus vett részt. Az est második részében kiderült: oratorikus művek esetében Gyüdi Sándor sokkal inkább karigazgató, mint karmester. Összehasonlíthatatlanul informatívabbak, instrukciókban gazdagabbak azok a mozdulatai, amelyekkel énekeiseihez fordul. A kórus hangzása tónusában egységes, szövegmondása természetes, jól érthető. Ez az interpretáció éreztetni tudta a Lajtha-mű őszinte áhítatát, s csak sajnálni lehet, hogy minél többszöri ismételt megszólaltatására nincs lehetősége az előadógárdának. *(Fittler Katalin)*

MÁV Szimfonikus Zenekar 2013. február 3.

Művészetek Palotája, Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem. Rendező: Művészetek Palotája, Budapesti Fesztiválzenekar

Nem vagyok nagy híve a zenei maratonoknak: bár tudom, hogy ez a manapság divatozó hangversenyforma új közönségrétegek toborzására alkalmas, aggályosnak érzem a jelenségben rejlő megalomániát, a mennyiségi tényező egyeduralmát, a „ki bírja tovább” üres versenyszerűségét. A Budapesti Fesztiválzenekar maratonjait azonban kivételnek érzem, hiszen itt minden órában más és más zenekar, illetve kamarazenei csoport váltja egymást, tehát nem a művészek kérkednek az állóképességükkel, a közönség pedig kedvére mazsolázhat: ha úgy tartja jónak, két koncert után egy harmadikat kihagyhat, majd egy negyediket meghallgathat – és így tovább. Olyanok a BFZ

maratonjai, mint a reprodukciós albumok egy nagy alkotó képeiről vagy szobrairól: ki-ki tetszése szerint lapozgathat bennük. És még valami tetszik ebben a hét éve zajló hagyományban: az összefogás gesztusa. Itt kora délelőttől késő estig a zeneélet sok szereplője egyet akar, és megférnek egymással olyan zenekarok is, amelyek egymás riválisai, sőt olykor nincsenek is a legjobb viszonyban egymással. A Bartók Béla életművének szentelt idej maratonon például fellépett a Nemzeti Filharmonikusok együttese Kocsis Zoltán vezényletével – és ezt a tényt a koncertközönség mindkét együttes, a meghívó és a meghívást elfogadó részéről egyaránt szép és tiszteletre méltó gesztusnak tekinthette: békés és termékeny lépésnek egymás felé, az egyik legnagyobb magyar zeneszerző művészetének védőszárnyai alatt.

Magam két koncertet hallgattam meg az idej Bartók-maratonon: a Fesztivál Színházban a délelőtti Mikrokozmosz-válogatást, kiváló zeneiskolás növendékek szívet melengető részvételével, előtte pedig a nyitókoncertet, a MÁV Szimfonikusok műsorát. Be kell valanom, szurkolója vagyok a MÁV-együttesnek, elfogultan hallgatom koncertjeiket – nemcsak a megmaradásért izgulva (bár e téren, ha jól tudom, jelenleg nincs félnivaló), de az utóbbi években nagyon szépen fejlődő, rokonszenves együttes jobb és még jobb teljesítményeiért is szívből szorítva. Takács-Nagy Gábor remek munkát végzett két évadon át a zenekarral, s most, őutána egy másik remek vonós és elhivatott karmester folytatja mindezt: Csaba Péter, akinek koncertjein csak lényegre törő zenélés van, unalom, üresjárat nincs soha. Most két művet adtak elő, frappáns módon az alkotói pálya elejét és végét jelölve meg a választással: bevezetőül a fiatal Hegedűversenyt (Sz. 36, BB 48/a – 1907/08) hallottuk a még fiatal, de már korántsem bemutatásra szoruló, kiemelkedő képességű szolista, Banda Ádám közreműködésével, majd az amerikai emigrációban keletkezett Concerto (Sz. 116, BB 123 – 1943) következett.

A fiatalkori versenymű nyitótételében (Andante sostenuto) a hegedű magánszólama karcosú, éneklő hangon indított: Banda Ádám a zene hajlamaihoz híven érzékeltette a vágyódó dallamok wagneri végtelenségét és lírával elegyedő szenvedélyét. Érzékenyen, árnyaltan, deklamáló-gesztikus felfogásban játszott, közvetítve a zenéből áradó kifinomultságot és sebezhetőséget, a fiatal Bartók szerelmi költészetének idealizmusát. A zenekar Csaba Péter tapintatos irányításával kitűnően kísért: a telt, puha hangzás

nem nélkülözötte a zengést és a fényt, érvényesült a szólamszövet magasrendű kontrapunktikus logikája. A fiatal Hegedűverseny által az előadónak felkínált egyik nagy lehetőség, hogy a szolista anélkül, hogy a művön bárminemű erőszakot tenne, a két tételben két teljesen eltérő hangkaraktert és zenei magatartásformát mutathat be. Megragadta az alkalmat Banda Ádám is, és a második tételhez érve már sokkal karcosabb hangon hegedült, markáns ritmusokkal, indulatos hangsúlyokkal és dinamikus dallamformálással. Erős sodra volt zenélésének, amely a nyitótételben tapasztaltakhoz hasonlóan a karmesterrel és a zenekarral teljes összhangban szolgálta a tétel érvényesülését. Méltó előadásban hangzott fel a fiatal Hegedűverseny, ez a még ma is ritkán hallható darab, meleg fogadtatásra találva.

Nem akarok igazságtalan lenni a kitűnő Banda Ádámmal szemben: nem az ő teljesítményének lekicsinyléseként, hanem a szünet nélküli koncert második felében hallott produkció iránti nagybecsülés szellemében mondom, hogy e délelőtti egy óra igazi, nagy ajándék a Concerto nem várt mértékben remek tolmácsolása volt. Az öt tételt hallgatva nem akartam elhinni, hogy a pódiumon a MÁV Szimfonikusok, Budapest egyik elismert, feltörekvő, de mégsem első vonalbeli együttese játszik – a mű olyan szuggesztíven és olyan imponáló kidolgozottsággal hangzott fel. Színekben bővelkedő, lágy balladai indítás adta meg az Introduzione kezdetének rangját, majd a gyors részbe vezető átmenet figyelemreméltón feszült és drámai alakot öltött. A tétel főszakaszát a zenei beszéd erős sodrása, tartás és indulatgazdagság jellemezte – de egyszerűen karaktergazdagság is, amely minden átmeneti ellágyulás lírai szigetének megteremtette a maga tónusokban és dinamikai árnyalatokban manifesztálódó zenei mikroklímáját. Igazán jók voltak a zenészek: magvas vonóskar, csillámló színeket kikeverő fafúvók, aranylón zengő rezek. A Giuoco delle coppie rugalmasan, lélegző előadásban hangzott fel, ismét csak sok színnel és életteli hangsúllyal, jobbnál jobb egyéni és kamarazenei teljesítményekkel (fagott, oboa, klarinét, rézfúvók). Az Elegia Csaba Péter megformálásában nem nélkülözötte a tétel jellegzetes „Könnyek tava” atmoszféráját; az Intermezzo interrotto bensőséges honvágyszórájába ékelődő közjáték éppen olyan nyersen-durván hatott, amilyen karaktert ez a karikatúraszerű részlet megérdemel. Végül a finálé legnagyobb erényének a zenélés ereje és szenvedélye

mellett és ellenére érvényesülő tudatos építkezés jelenlétét éreztem. Brávó, MÁV Szimfonikusok, brávó, Csaba Péter!

(Csengery Kristóf)

Óbudai Danubia Zenekar 2013. február 16.

Érdekes műsort kínált a „Danubia + Nemzeti bérlet” második, „gyerekeknek és felnőtteknek” meghirdetett matinékonzertje. Az éjszaka zenéi témakör kimeríthetetlenül gazdag, s ebből sikerült olyan programot összeállítani, amely bármely korosztály érdeklődésére számot tarthatott – annál is inkább, mivel a moderátor Eckhardt Gábor vetített képi illusztrációk gazdag változatosságával színesítette összekötő- illetve átvezető szövegeit.

Programok tervezése mindig kényes feladat, hiszen voltaképp csak a gyakorlatban vizsgáznak az elképzelések, rendezőelvek. Ezúttal a hangzás-folyam sokkal meggyőzőbb visszaigazolást adott, mint a kinyomtatott program, s ebben része volt az ügyes átvezetéseknek is.

A Danubia rendszeres hallgatótábora „belakta” a Nemzeti Színház nézőterét, alkalmazkodva az akusztikai környezethez. Ebből következően, élményváró attitűddel érkezik, alacsonyra állítva igényességének a mércéjét. Örül Mozart örökzöldjének, a Kis éji zenének, s talán nem is veszi észre, hogy nem a ténylegesen felcsendülő hangzásnak, hanem az ismert mű újra-élésének. A varázsfuvola két részletét követően szívesen vállalkozik időutazásra, melynek során Muszorgszkij boszorkányszombatjába kap bepillantást (Éj a kopár hegyen). A koncert második részének kiindulópontja ismét Mozart volt: A varázsfuvola nyitánya után az Éj királynője II. felvonásbeli áriáját hallottuk Kolonits Klára tolmácsolásában. Ezúttal még távolabbi időből érkezett a folytatás: Bella Máté diplomamunkája következett, Az éj monológja. A legifjabb zeneszerző-nemzedék kiválósága (*1985), a 2010-ben Junior Prima díjas komponista pályakezdésének sajátossága, hogy zenekari művei rendre előadókra találnak. Az éj monológiát több együttes is műsorra tűzte; a diploma-koncerten a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem zenekara játszotta, később Gergye Krisztián performanszaként a Fugában került közönség elé, hallhattuk a Korunk Zenéje sorozaton vendégszereplő Savaria Szimfonikus Zenekartól, most pedig az Óbudai Danubia Zenekartól. Az egészen kivételes képességű énekes szolista igénylő kompozíció népszerűsítésében oroszlanr-

sze van Philipp Györgynek, aki fantasztikus teljesítménnyel kápráztatja el a hallgatóságot. A szerző az Éjt kétneműként jeleníti meg, ennek megfelelően szólamát speciális hangai adottságokkal rendelkező énekesre bízza, aki egyszemélyben kontratenor, falzett és bariton. Miközben elismeréssel adózunk Philipp Györgynek, a felfokozott figyelem légkörében értő befogadóivá váltunk a kortárs-kompozíciónak. Még az is, aki idegenkedik a legújabb zenei terméstől, kénytelen volt feladni távolságtartását; az érthető szövegmondás önmagában is biztosította a tájékozódást, s nyilvánvalóvá vált: mind a vokális megjelenítés, mind annak atmoszférateremtő zenekari környezete a gondolatiság kifejezését szolgálta. A szokatlan, a különleges ezúttal élménnyé vált! A jelenlévők minden bizonnyal egy életre megtanulták Bella Máté nevét.

Gounod Faustjából a Walpurgis éj látomását követően Mendelssohn Szentivánéji álombeli Nászindulójával csendült ki a műsor.

A Danubia Zenekart rendszeresen vezénylő Silló István szokásosan „lekísérte” a műveket; az összeszokottság sem menti, hogy nincsenek „aktuális”, az ott-és-akkor kialakuló hangzást befolyásolni szándékozó mozdulatai. Mint aki előre tudja, hogy muzsikusai külön inspirálás nélkül is tudásuk legjavát adják. Ez általában így van – ezúttal elsősorban Balog Evelinnek lehetünk hálásak megannyi gyönyörű fuvola-szólójáért. De elkelt volna a fokozott igényesség a Kis éji zenében (kiváltképp a Menuetto triószakaszában), és érzékenyebb kíséretet érdemelt volna Kolonits Klára is az Éj királynője két áriájában, amelyeket technikai perfekcióval szólaltatott meg.

A zenekar számára kétségkívül a Bella-mű volt a kihívás – de magasabb elvárással minden bizonnyal még kidolgozottabb, egyenletesebb színvonalú produkcióra is futotta volna erejükből, tehetségükből. De így is egy változatos, hangulatos hangverseny élményével gazdagították több-generációs hallgatóságukat. *(Fittler Katalin)*

MÁV Szimfonikus Zenekar 2013. február 22.

Van olyan vélekedés, mely szerint „már az első hangokkal eldőlt, milyen lesz a koncert”. Nos, a péntek este, majd szombat délelőtt megrendezett Brahms-Schumann program kétségkívül ezek közé tartozott. A Lukács Miklós- és a Varga László-bérlet közönsége egészen kivételes élményhez jutott.

Először voltam tanúja a MÁV Szimfonikus Zenekar és Csaba Péter közös produkciójá-

nak, aki 2012 óta vezető karmestere és művészeti vezetője az együttesnek. Nagy várakozással készültem (ez magában rejtette a csak részben indokolt csalódás veszélyét!) – és még nagyobb örömmel távoztam az előadás végén az Olasz Kultúrintézetből. Mint az ismertetőből megtudtuk, ezúttal éppen 100. alkalommal játszotta Brahms B-dúr zongoraversenyének magánszólamát Frankl Péter – ehhez a jubileumhoz is méltó volt az előadás koncepciója. Igen, elsősorban a koncepció, hiszen a szólista rendelkezésére álló hangszer kifejezési lehetőségei igencsak behatároltak – de hogy értő kezek mit tudnak kihozni a lestrapált instrumentumból, annak is ékes példáját hallhattuk. Egy-egy interpretáció hitelét több szempontból közelíthetjük meg: a mű felől, s a közönség felől. Tehát, hogy van-e közvetíteni való elképzelése/mondanivalója az előadógárdának a kompozícióról, s továbbítani tudja-e a hallgatóságának. Már az első hangokat követően eldőlt: itt minden „méretarányosra” tervezett. Távlatos hangzás sejtette a ciklus nagyformátumát, s ennek megfelelően, fajsúlyos hangokból építkezett a zenei folyamat. Ívek feszültek (témákban és melodikus dallamfordulatokban egyaránt), biztonságos volt a tételek nagyformáinak a statikája, ugyanakkor a plasztikus tagolásnak köszönhetően mindegyre rácsodálkozhattunk a gyönyörködtető ornamensekre, arabeszkekre is. A folyamatok megtervezett feszültség-görbéje egyszerre volt lenyűgöző és magávalragadó. Sokdimenziós tere, holdudvara volt az egyes dinamikai jeleket életre keltő hangzásoknak, s ami legalább ilyen fontos: a mindig valahonnan-valahová tartó hangvonulatokat sohasem zavarta markírozás-okozta feszültségcsökkenés.

Afféle katedrálisok korát idéző zenei építkezés tanúi lehetünk. Az esszenciális zenélés szándéka akkor is erőteljesen érződött, amikor valamely frázis megszólaltatása nem sikeredett ideálisra, netán az intonáció csorbult ki. A kompozícióhoz való hűséget a dimenziójának érzékeltetésével biztosította az együttes, s kétségkívül inspiráló lehetett számukra Frankl Péter muzsikálása. Mert itt a zongorázás csupán felszíni megjelenítése volt annak a struktúraépítő szándéknak, amely a szólistával szinte feledtette a játszánivaló tényleges nehézségét (úgy technikaiilag, mint fizikai igénybevételt illetően). Frankl teljesítményének különlegességét az adta, hogy a műegész átgondolt ismeretében már-már magától értetődőként tudta közvetíteni (értsd, könnyen átélhetővé tenni) a formátumából adódóan nemritkán le-

taglózónak, fárasztónak érzett kompozíciót. A nyitótétel meglepő élményét követően fokozatosan alakult ki a hallgatóban a részletekre (is) figyelés attitűdje. Feltűnt például, hogy hosszabb szünet után nem „belépnek” a korábban szünetelő hangszerek/szólamok, hanem „csatlakoznak”, beilleszkednek a születőben lévő hangzás-egészbe. Történt ez nem egyszer s nem kétszer, hanem, mondhatni, rendszerességgel. A zenében-élés folyamatának töretlenségét bizonyítja ez, s vélhetően épp ennek a koncentrátságnak köszönhető, hogy még a kevésbé sikerülten megoldott részletek esetében is oly erős volt a szándék érzetése, hogy a hallgatói figyelem jótékonyan átsiklott a „karcos”, vagy épp intonációsán „kicsorbult” hangokon.

A III. tételtől érezhetően megfáradt az együttes; maradt a szándék, a lendület, de a kivitelezésre szánt műgond, a jelenlét intenzitása csökkent – mintha kicsit belefáradtak volna a születő szépség élményébe.

Schumann II. szimfóniájában karmester és együttese kapcsolatának a „titkait” próbáltam keresni. Csaba Péter nem eljátszatni akar egy-egy művet, hanem megszólaltatni. Ezzel a hozzáállással óhatatlanul is az egész kialakulásában való aktív részvételre inspirálja muzsikusait. Gyakorló muzsikus múltjából pedig nagy biztonsággal tudja, mikor-mit kell kérni, s mit kell – saját megformálással megvalósítatva – ráhagyni a játékosokra. Nem a közönségnek vezényel, nem „láttatja” a zenei történéseket, hanem mindig előhívni szándékozik. Energikusan végigéli a tételeket, s közben mindkét kezével megannyi aktuális információt ad.

Romantikus est tanúi lehetünk, a szó legnemesebb értelmében. *(Fittler Katalin)*

Duna Szimfonikus Zenekar 2013. február 22.

Mit tehet egy zenekar, ha szeretné egy kissé megpaskolni maga körül az élet hullámain? Például rendezhet zeneszerzőversenyt. Ezt tette a Duna Szimfonikus zenekar is. No de a zeneszerzőverseny költséges mulatság! – hangozhat az ellenvetés. Nem feltétlenül. Dunának történetesen nagy összegű díjak helyett csupán azt ígérték a legjobbaknak, hogy művük megszólal majd az együttes koncertjein. És lám, ennyi elég is volt: a mai ínséges-válságos időkben, mikor kevés a megrendelés, egy fiatal komponista azt is örömmel fogadja, ha a zenéje közönség előtt elhangozhat, és utána a jelenlévők özszeütik a tenyerüket.

A verseny első díjasa, Sándor László Qua habitas, Domine? címmel komponált zene-

kari művet. A kompozíció elején akkordokat, hangsávokat hallunk, ezeket gyors, sűrű finommozgások színezik és tagolják, majd lassan eluralkodnak az utóbbiak, a zene megtelik lendülettel és étellel. Nagy pátosz, nagy hangerő kíséri a végkifejletet: a hangfelhőt kitöltő csicsérgés hallatán madarakra gondolunk, és felködlik Olivier Messiaen művészetének emléke. (Szándékos utalás? Vagy csak ösztönös vonzódás egy hangzásideálhoz?) És még valami fontos: a kompozíció végén lassan, fokozatosan megszületik és kitisztul a tonalitás – a darab befejezése után a hallgató akár dúdolhatja is magában a finalist, az alaphangot. Szép, hatásos, ígéretes darab a *Qua habitas, Domine?*, amely nem tagadja meg korát, de a hagyományokkal is kapcsolatot tart. (A cím evangéliumi idézet: a tanítványok kérdezik Jézust, hol lakik, s ő így felel: jöjjetek, nézzétek meg!)

A koncertnek „A trombiták mennybemenetele” címet adták a szervezők, ezzel utalván a műsor második számára, Johann Nepomuk Hummel Esz-dúr trombitaversenyére, amelyet Tarkóvi Gábor, a Berlini Filharmonikusok szólótrombitása adott elő. Nagyszerű hangszeres virtuóz és kiváló muzsikos ő – vele a világszínvonal jött el ezen az estén a Duna Palotába. A nyitótételben megcsodálhattuk szép, fényesen zengő, éneklő hangját és érzékeny dallamformálását, a lassú tételben lágy ékítményekkel díszítette a hosszú hangokat, a fináléban pedig pergő ritmussal, feszesen és délcegen játszott, kissé indulószerűen értelmezve a gyors zenét. Ráadásként először Vivaldi F-dúr oboaversenyének Grave tételét hallottuk tőle, majd a kitarító tapsra adott válaszként szólólista és zenekar megismételte a Hummel-versenymű fináléját.

A Duna Szimfonikusok karmestere, Deák András vezényelt ezen az estén. Betanításában a zenekar igyekezettel és szuggesztíven tolmácsolta Sándor László kompozícióját, és a Hummel-concerto kísérete is többnyire korrekt kivitelezésben szólalt meg. A hangverseny nagy feladata azonban az együttes számára kétségkívül a szünet után következett. Dvořák 8. szimfóniája népszerű sikerdarab (mint az est műsorvezetője, Zelinka Tamás elmondta, a zeneszerző annak idején, Budapesten járva a mai Duna Palota épületében, a hajdani Pesti Kaszinóban is fellépett), az igényes partitúra előadása azonban kényes feladat, sok benne a bukta. A négy tétel előadását egy mindvégig érvényesülő kettősséggel jellemezhetem: a forte dinamikájú, nagy tuttik telt hangzással, gazdagon szóltak, a piano előírású sza-

kaszokban azonban a vonóskar gyakran játszott sápadtan, fakón, és az intonáció is sűrűn hagyott kívánnivalót maga után. Ennek megfelelően a leginkább kiegyenlített benyomást a finálé tolmácsolása keltette (bár a bevezető trombitafanfárok sajnos keményen szólaltak meg), a legproblematicusabbnak pedig a második tétel, a kásás hangzású, tétova, széteső Adagio bizonyult. Mindazonáltal a színvonal-ingadozások ellenére az előadás összeállt, a mű megszólalt – ezután kellett volna még három-négy koncerten eljátszani (persze megfelelő számú újabb próbával), hogy a hangzásszövet kitisztuljon, a karakterek határozottabbá váljanak és a közös játék összerendeződjék.

(Csengery Kristóf)

Nemzeti Filharmonikusok 2013. február 28.

Vannak hangversenyek, amelyeknek adnak címet a szervezők, és vannak mások, amelyeknek nem adnak. Akadnak továbbá olyan koncertek is, amelyek éppenséggel viselhetnének valamely egységesítő feliratot, de a rendező, talán a túlzott didaxistól félve, mégsem nevezi nevén a gyereket. Úgyis mindenki rájön, miről van szó... Ez utóbbi csoportba sorolnám a Nemzeti Filharmonikusok legutóbbi estjét, amely bízást viselhetne volna a Bécs arcai címet is. Két színpadi mű zenekari szvitváltozata, egy versenymű, meg egy csokorra való tánc adott ízelítőt abból, milyen sokféleképpen látták és ábrázolták a világot a 18., 19. és 20. század szerzői a zenetörténet talán legfontosabb városában, Bécsben.

Roberto Minczuk brazil karmester (1967) vezényletével először Erich Wolfgang Korngold Sok hűhó semmiért című szvitjét hallottuk. A Shakespeare-vígjáték kísérőzenéből összeállított tételsor mozgékony kiszenekarra íródott, a „kevés hangszer – sok szín” elv képviselőjében, finoman kidolgozott vonós szólásokkal, fénylő-karcsú fúvós dallamokkal, gazdag ütős apparátussal, mely e hangszertípusnak ezúttal elsősorban csilingelő jellegét volt hivatott előtérbe állítani (triangulum, xilofon), s végül, a „modern hangzás” jegyében egy zongorával és egy harmóniummal. Érdekes, sőt mulatságos tulajdonsága a rangos, de mégsem első vonalbeli szerzőknek (amilyen Korngold is) az a „stílárius gyűjtőszendevély” vagy összefoglaló tendencia, amelynek szellemében hangvételükkel, stílusukkal hol ezt, hol azt a pályatársukat idézik meg. Így Korngoldnál a 2. tétel a maga lágy érzelmességével Richard Strausst juttatja

eszünkbe, a 3. a maga fanyar indulóhangjával Mahlerre utal. Ahol pedig a legtarkább színkeveredést mutatja a tétel spektruma, és ettől az összhatás gyakorlatilag felismerhetlenné válik, ott felsőhajthatunk: ez igazi, hamisítatlan Korngold! Roberto Minczuk, aki a koncert későbbi szakaszában egészen kiemelkedő pillanatokkal is megajándékozta a közönséget, itt egyelőre csupán biztos kezű, jó ízlésű szakembernek bizonyult: azt segítette felszínre a remekül megírt tételekből, ami legfontosabb tulajdonságuk – a választékosságot, színgazdagságot, eleganciát. Mozart C-dúr zongoraversenyének (K. 503) szólóját francia vendégművész, Pascal Rogé (1951) adta elő. A hatvanas éveiben járó muzsikos pontosan, kidolgozottan és minden túlzástól mentesen játszotta a Figaro és a Don Giovanni közötti alkotókorszakot képviselő (a Prágai szimfóniával egyívású) darabot. Egzakt billentés, kellemesen „társalgó” karakterek, korrekt megmunkálású szólások – csupán a jelentőség atmoszféráját kellett hiányolnunk, az azonban isteni adomány, nem tanulható.

Roberto Minczuk és a Nemzeti Filharmonikusok igazi kibontakozásának ideje a szünet után következett el. Az első részben még úgy éreztem, a brazil karmester megbízható B-kategóriás muzsikos, akitől a folyamatok pontos levezetését várhatjuk, élményt nem. Richard Strauss Rózsalovagszvitjében azonban a karakterek kivirágoztak pálcája alatt. Élt és hatott a sok tempólevezetés, lassítás és gyorsítás, indulatot közvetítettek a hangsúlyok, vágyat és nosztalgiát a színek – a vezénylés egészét kreativitás, fölényes tudás és a tartalmak teljes átélése jellemezte. A zenekar is legjobb formájában játszott, örömmel követve a vendéget: a bevezetésben erőteljesen harsantak a kürtök, később meleg, barna tónussal szólaltak meg a mélyvonósok, s a magas fafúvók különös, nem e világi fénye csillámlott az ezüst rózsa átadását kísérő harmóniakon. És közben mindvégig zsongított és ringatott minket a bécsi keringő, a város zenei védjegye, amely lejtésével át-meg átjárja a Rózsalovag-szvit zenéjét. Ez vezetett át a műsor befejező részéhez, az ifj. Johann Strauss műveiből – két keringőből és két polkából – összeállított, négyteteles kompozícióhoz, amelyben felszabadultság és öröm, báj és kecsesség uralta Roberto Minczuk és a tudása legjavát adó Nemzeti Filharmonikusok együttműködését. Ráadásként még egy remekbeszabott Pizzicato-polkát kaptunk ajándékba – egy sokatmondón tartalmas és hallatlanul élvezetes est végén. (Csengery Kristóf)